

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336.71

Бєлова Інна Валеріївна

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумський державний університет*

Белова Инна Валерьевна

*доктор экономических наук, доцент,
профессор кафедры финансов, банковского дела и страхования
Сумский государственный университет*

Bielova Inna

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Sumy State University*

Путрик Іван Олегович

*студент
Сумського державного університету*

Путрик Иван Олегович

*студент
Сумского государственного университета*

Putrik Ivan

*Student of
Sumy State University*

**ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ЦЕНТРОБАНКУ НА ЕКОНОМІЧНЕ
ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ
ОПРЕДЕЛЕНИЕ ВЛИЯНИЯ ЦЕНТРОБАНКА НА
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ СТРАНЫ**

DETERMINATION OF THE IMPACT OF THE CENTRAL BANK ON THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

Анотація. Метою дослідження є визначення взаємозв'язку між показниками, які характеризують діяльність центрального банку, та економічним зростанням групи країн. Результати дослідження підтверджують гіпотезу щодо існування прямого зв'язку між діями центрального банку країни та її економічним зростанням.

Ключові слова: центральний банк, економіка, економічне зростання.

Аннотация. Целью исследования является определение взаимосвязи между показателями, характеризующими деятельность центрального банка, и экономическим ростом группы стран. Результаты исследования подтверждают гипотезу о существовании прямой связи между действиями центрального банка страны и ее экономическим ростом.

Ключевые слова: центральный банк, экономика, экономический рост.

Summary. The purpose of the study is to determine the relationship between the indicators that characterize the activities of the central bank and the economic growth of the group of countries. The results of the study confirm the hypothesis that there is a direct link between the actions of the central bank of the country and its economic growth.

Key words: central bank, economy, economic growth.

Постановка проблеми. Центральний банк є незалежним національним органом, що проводить грошово-кредитну політику, регулює діяльність банківського сектору та надає фінансові послуги. Однак, стрімкий економічний розвиток більшості європейських країн, який спостерігається протягом останніх десятиліть, суттєво трансформував роль

центрального банку, розширивши його функції та повноваження. Завданням дослідження є визначення взаємозв'язку між латентними змінними, які характеризують сфери економіки та банківського сектору, оцінка їх впливу та роль в економічному розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці в даній сфері зосереджені в двох основних напрямках: по-перше, на розумінні зв'язків між показниками банківського сектору та економічного зростання, та, по-друге, у кількісному визначенні витрат від криз банківського сектору з точки зору реальних втрат у ВВП. У першому напрямку дослідження науковці підтверджують зв'язок між відкритістю банківського сектору та економічним зростанням. Інші автори доводять, що ступінь розвитку фінансового сектору виступає важливим фактором економічного зростання.

Більшість сучасних центральних банків визначили монетарну стабільність як свою головну мету для забезпечення довгострокового економічного зростання та повної зайнятості. Реалізація цього завдання пов'язана з таргетуванням індексу споживчих цін, що робить такі показники, як процентні ставки, грошова маса та обмінний курс, однаково важливими. Так, Semuel та Nurina [1] дослідили вплив рівня інфляції, процентних ставок та обмінних курсів на валовий внутрішній продукт в Індонезії за період 2005-2013 рр. методом статистичного аналізу. Результати продемонстрували, що між відсотковими ставками та ВВП існує обернений зв'язок, а також прямий зв'язок між обмінними курсами та ВВП. Hussain та Naque [2] досліджували емпіричний аналіз взаємозв'язку між грошовою масою та темпами зростання ВВП на душу населення Бангладеш, використовуючи модель векторної корекції помилок (VECM). В результаті дослідження було виявлено, що грошова маса відіграє значну роль в економічному рості країни.

Широкий спектр практичних досліджень аналізує зв'язок між інфляцією та економічним зростанням у контексті як країн, що розвиваються, так і розвинених країн. Так, Sweidan [3] досліджував взаємозв'язок між інфляцією та економічним зростанням Йорданії за період 1970 - 2003 років. Результат виявив значний позитивний зв'язок між двома досліджуваними змінними.

Наявні наукові напрацювання стверджують про існування зв'язку між економічним зростанням та розвитком банківського сектору. Виходячи з емпіричних досліджень, провідні науковці роблять висновки про те, що банківський сектор концентрує свої зусилля на загальному економічному зростанні, оскільки він сприяє розвитку галузей, що залежать від зовнішнього фінансування. Таким чином, дослідження показують наявність зв'язку і його характер між діями центрального банку та розвитком економіки.

Виклад основного матеріалу. Для дослідження впливу центрального банку, його ролі в економічному розвитку країни, було обрано 24 країни: Білорусь, Бельгія, Чеська Республіка, Данія, Фінляндія, Франція, Грузія, Німеччина, Греція, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Італія, Нідерланди, Польща, Португалія, Російська Федерація, Словенія, Іспанія, Швейцарія, Швеція, Туреччина, Велика Британія, Україна.

Інформаційна база дослідження охоплює дві групи показників, які характеризують банківський сектор та економічний розвиток країни в цілому за період 1998-2016 рр.

Ми обрали наступні змінні, які характеризують діяльність центрального банку країни - Bank Z-score, проблемні кредити, облікова ставка, грошовий агрегат М3 до ВВП, темп росту валютних резервів. Наступні показники характеризують стан економіки - темп росту ВВП, %, експорт до ВВП, прямі іноземні інвестиції до ВВП, платіжний баланс до ВВП, зміна обмінного курсу валюти до долара, рівень безробіття (% від

загальної чисельності робочої сили), рівень бідності, зовнішній борг, індекс цін виробників, %.

Для виявлення та оцінки взаємозв'язку між групами показників було використано метод структурного моделювання (SEM). Цей підхід все частіше використовується різними дослідниками для представлення взаємозв'язків між різними елементами, пов'язаними однією проблемою.

Метод структурного моделювання передбачає щонайменше використання 220 спостережень ($11 \text{ змінних} * 20 = 220$), в нашому випадку їх більш ніж достатньо – 456 ($24 \text{ країни} * 19 \text{ років}$).

Для опису взаємозв'язку між двома факторами, які характеризують стан економіки та банківської системи, побудовано діаграму шляхів за допомогою пакету STATA.

Результати нашого дослідження показали, що зростання показника Zscore та M3 (% GDP) прямо впливає на латентну змінну – банківський сектор (Bank), а зворотній вплив мають проблемні кредити - NPL (%) і облікова ставка (Interest rate (%)). Щодо латентної змінної стан економіки (Economy), то зростання боргового навантаження, рівня безробіття негативно впливають на стан економіки. Нами також підтверджено, що покращення стану банківського сектору (за рахунок показників, на які має вплив центробанк) викликає в цілому для масиву з 24 європейських країн покращення стану економік.

Виходячи з проведених розрахунків, можна зробити висновки про взаємозалежність між показниками банківського сектору та станом економіки країни. Серед явних показників, що можуть впливати на економічне зростання, за силою впливу можна, насамперед, виділити: облікову ставку, відношення грошового агрегату M3 до ВВП.

Література

1. Saymeh, A. A. F. and Orabi, M. M. A. (2013). The Effect of Interest Rate, Inflation Rate, GDP, on Real Economic Growth Rate in Jordan. *Asian Economic and Financial Review*. 3(3). 341-354.
2. Hussain, M. E., and Haque, M. (2017). Empirical Analysis of the Relationship between Money Supply and Per Capita GDP Growth Rate in Bangladesh. *Journal of Advances in Economics and Finance*. 2(1): 54.
3. Sweidan, O. D. (2004). Does inflation harm economic growth in Jordan? An econometric analysis for the period 1970-2000. *International Journal of Applied Econometrics and Quantitative Studies*. 1(2). 41-66.